

ZPRÁVY – KRONIKA

Slavistická konference v Ostravě

Ve dnech 20.–21. října 2015 uspořádala Katedra slavistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity dvoudenní konferenci s mezinárodní účastí pod názvem AREA SLAVICA, které se zúčastnili slavisté z Česka, Slovenska, Polska, Slovinska, Lotyšska, Ukrajiny a Rakouska. Jednání proběhla v plenárním fóru. Tematicky byla konference zaměřena na současnou situaci ve slovanských jazycích a na jejich vývojové tendence.

Jednání zahájil vedoucí Katedry slavistiky FF OU PhDr. **Jiří Muryc**, Ph.D. Přivítal přítomné a popřál jim příjemný pobyt v Ostravě.

Jako první vystoupila **Z. L. Novoženova** (Gdaňsk). Ve svém referátu se zabývala otázkami stylu a diskurzu. Konstatovala, že za posledních 20 let došlo k velkému vývoji ve stylistice ruského jazyka. Diskurz zařadila do oblasti funkční stylistiky, kam je zařazen v posledních letech též náboženský diskurz (především v Polsku); Rusové jej vymezují na tzv. церковно-религиозный стиль, pod nímž si představují popis pravoslavného diskurzu. Následovalo vystoupení **A. Brandnera** (Brno). Zabýval se otázkou, kam (do které doby) zařadit počátek spisovné ruštiny. Uvedl, že není snadné řešení této otázky, neboť na východoslovanském teritoriu až do 18. století fungovaly dva jazyky: vedle domácí ruštiny to byla církevní slovanština ruské redakce. Oba tyto jazyky fungovaly na modelu diglosie. Na diglosii české multietnické společnosti bylo zacíleno pojednání **H. Gladkové** (Praha). Seznámila přítomné se svou účastí na projektu, v rámci kterého se zkoumala znalost češtiny u Rusů žijících v českém prostředí. Šlo o vysokoškolsky vzdělané respondenty, kteří hovoří správnou spisovnou češtinou (více jak 50 % se učí spisovnému jazyku), zatímco obecnou češtinu považují jako „druhý“ jazyk. S podobným tématem vystoupil **G. Kundrotas** (Vilnius). Zaměřil se na interdialekt mládeže Litvy, který je jevem rusko-litevské bilingvní společnosti. V lexiku litevštiny se vyskytují nové ruské výpůjčky; pokud

však jde o ruštinu, tak v její gramatické rovině lze spatřovat naopak vlivy litevštiny. **M. Jesenšek** (Maribor) poukázal na některé kontrastivní jevy slovinštiny v okolí mandžarského Porabju. Svůj výklad demonstroval na jazykovém a obrazovém materiálu. Na jazykové poměry v „slovanských ostrůvcích“ současného Rakouska bylo orientováno pojednání **A. Będkowské-Kopczyk** (Bielsko-Biała/Graz). Nejpočetnější jsou tam Chorvati (Burgenland), dále Slovinci (Korutany) a dále Češi a Slováci. V některých oblastech (především v Korutanech a Burgenlandu) jsou místní názvy dvojjazyčné a je možné ve školách navštěvovat jazykovou výuku daného etnika. **J. Dudášová** (Prešov) se zmínila o slovanských spisovných mikrojazycích, které byly kodifikovány na báze východoslovanské (karpatské) oblasti. Je to fenomén novodobé historie slovanských jazyků. Jde o jazyky národnostních menšin, a sice rusínský spisovný jazyk na Slovensku, lemkovský jazyk v Polsku, rusínský jazyk v Zakarpatí, rusínský jazyk v Maďarsku. Pokud jde o rusínštinu, existuje v srbském regionu Vojvodina tzv. vojvodinská rusínština. Bylo zdůrazněno, že neexistuje společný jazyk pro všechny Rusíny. Jako o dalších mikrojazycích na slovanském území se v poslední době hovoří o kašubštině, bosenštině a černohorštině. Hlavním atributem všech zmíněných jazyků je to, že jejich nositelé žijí v podmínkách bilingvismu, popř. trilingvismu. Tematicky navázal **H. Fontański** (Katowice), který popsal hlavní syntaktické rysy lemkovského jazyka v Polsku. Upozornil, že neexistuje lemkovský jazykový areál, neboť byl v letech 1945–1947 rozprášen. Je to jeden ze slovanských jazyků užívaných v Polsku, který byl uznán jako mikrojazyk. Někdy bývá označován jako lemkovsko-rusínský jazyk. Přítomni byli seznámeni s pokusy popsat jeho syntax z funkčně komunikativního pohledu. Částice v nářečích obcí Ubl a Malýj Bereznyj byly v centru pozornosti **M. Vašíčka** (Praha). Své vystoupení prezentoval na bohatém jazykovém materiálu, který získal při terénním výzkumu. Jde o nářečí východoslovanská v oblasti karpatské. Jak bylo patrné z uváděných ilustrativních dokladů, na podobě doložených částic se projevují vlivy okolních jazyků (slovenštiny, ukrajinštiny, ruštiny).

Následovala diskuse k předneseným referátům. Tím skončilo jednání prvního dne. Následovala prohlídka Ostravy, na kterou organizátoři konference zajistili odborného průvodce. Poté se účastníci konference sešli na večerním zasedání, které bylo spojeno s pohoštěním.

Jednání druhého dne konference bylo zahájeno vystoupením **N. Korinové** (Nitra). V referátu mj. konstatovala, že všechny přístupy ke studiu lingvistiky se vzájemně doplňují. Pokud jde o kognitivní výzkum lingvistiky, je to otevřený problém, neboť se praktikují různé přístupy (například v Rusku některá výzkumná centra navazují na domácí tradice, některá převzala tradice americké). Značná pozornost je této problematice věnována v Polsku (široké uplatnění tam má v posledních letech etnolingvistika). Lingvonymy v ústavách jugosláv-

ského státu a jeho svazových republikách se zabýval **P. Krejčí** (Brno). Načrtl stručnou historii (od roku 1847) snah po oficializaci srbochorvátštiny jako národního jazyka na území Srbska, Chorvatska, Bosny a Hercegoviny a Černé Hory. **M. Bortliczek** (Katowice) popsala metafory, které zaznamenala v polských populárně-vědeckých textech (periodikách) určených dětem. Sebraný materiál utřídila podle sémantických polí. Všimla si i případů demetaforizace. Srovnávací jazykové studium na základě ruských a polských textů bylo v popředí zájmu **T. Siniakowské-Sujkowské** (Gdaňsk). Prezentovala svůj dílčí výzkum, který zaměřila na analýzu vybraných periodik. Inovativní jazykové tendence pojmenování barev v oblasti průmyslu byly předmětem výzkumu **J. Svobodové** (Plzeň). Názvy barev rozebrala z hlediska motivace a struktury. Zmínila se o využití sledovaných lexémů v reklamě. **I. Tsaraluga** (Chmelnickij) popsala nářeční diferenciaci současné ukrajinštiny na pozadí východoslovanských úředních zápisů ze 14.–15. století. Svá tvrzení doložila na ilustrativním materiálu. **J. Ostapenko** (Katowice) provedla jazykovou analýzu novoročních projevů ukrajinských prezidentů. Tento materiál posloužil jako kamínek do mozaiky jazykového obrazu světa. Poslední tři referáty byly zaměřeny na vývojové tendence v současné ruštině a češtině. **B. Rudincová** (Ostrava) si všimla jazykových výpůjček v ruštině na přelomu 20. a 21. století. Vývoj se ubírá dvěma směry: jednak lze hovořit o žargonizaci, jednak o přejímání z cizích jazyků, především z angličtiny (v důsledku amerikanizace kultury). **Z. Nedomová** (Ostrava) se zaměřila na tzv. feminitiva v současné ruštině. Poukázala na to, že ve spisovném jazyce vznikají někdy spory při označování ženských protějšků, zejména u žen ve vysokých funkcích. V hovorovém jazyce se setkáváme s ženskými podobami, které označují funkce zastávané ženami. Ve spisovném jazyce je zpravidla zapotřebí užít mužské podoby. Proto se někdy hovoří o tzv. zvláštních případech obourodých substantiv. **L. Plesník** (Ostrava) věnoval pozornost fungování analytických adjektiv v současné češtině. Jsou to výrazy, které jsou přejaty z cizích jazyků, zejména z angličtiny.

Na poslední referát navázala bohatá diskuse k předneseným příspěvkům.

Na závěr bylo organizátory konference konstatováno, že bylo předneseno celkem 19 referátů, které představovaly tematicky homogenní a inovační vystoupení sledující jistý jazykový problém. Z tohoto setkání bude vydána recenzovaná publikace. Šlo o první (pilotní) konferenci tohoto zaměření. Přáním organizátorů je, aby se konference cyklicky opakovaly vždy jednou za dva roky.

Aleš Brandner